

ПОГОДЖЕНО
Протокол засідання
педагогічної ради
№ 01 від 27.08.2025 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказ
від 01.09.2025 р. №02-01/171
_____ Назар ПАВЛІВ

ПОЛОЖЕННЯ

про запобігання і протидію насильству та жорстокому поводженню
в ліцеї «Просвіта» ЛМР

1. Загальні положення

Дане Положення регулює питання організації захисту дітей від різних форм насильства та жорстокого поводження в ліцеї «Просвіта» ЛМР. Положення розроблено на основі Законів України «Про освіту», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про охорону дитинства», «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми» від 06.10.2024 № 3792-IX, «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», постанови Кабінету Міністрів України від 04.06.2025 № 658 «Про затвердження Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми», постанов Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статті»; від 01.06.2020 № 585 «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах», від 28.07.2021 № 775 «Про внесення змін до Порядку забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження», розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.07.2025 № 708-р «Про схвалення Національної стратегії захисту прав дитини у сфері юстиції на період до 2028 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2028 роках», наказів Міністерства освіти та науки України від 02.10.2018 № 1047 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами»; від 28.12.2019 № 1646 «Про деякі питання реагування на випадки булінгу(цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти» зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 03.02.2020 за № 111/34394, накази Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України 13.03.2019 № 369/180 «Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства», «Про внесення змін до Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства» (13.11.2023 № 434-Н/917)

1.1. Основні терміни:

Безпечне освітнє середовище - сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпечності та якості харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (зокрема шляхом булінгу (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також унеможливають вживання на території та в приміщеннях закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин.

Насильство – це будь-які навмисні дії одної людини по відношенню до іншої, які порушують її конституційні права й свободи і наносять їй моральну шкоду, шкоду її фізичному чи психічному здоров'ю.

Домашнє насильство – діяння фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, між колишнім чи теперішнім подружжям, або

між іншими особами, які спільно проживають чи проживали однією сім'єю, але не перебувають чи не перебували у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає або проживала особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, а також погрози вчинення таких діянь.

Види насильства :

➤ економічне насильство - форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру;

➤ психологічне насильство - форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи;

➤ сексуальне насильство - форма домашнього насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти

статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності;

➤ фізичне насильство - форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

Булінг (цькування) - тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

Види булінгу (цькування):

➤ фізичне насильство (тілесні ушкодження, які завдають болю, призводять до порушень психічного та фізичного здоров'я, чи навіть смерті; це штовхання і смикання; удари, стусани, побиття; знущання, викручування рук; жбурляння предметів; спроби задушити);

➤ психологічне насильство (тиск на психіку іншої людини, який проявляється у нанесенні словесних образ, погроз, залякуванні, переслідуванні);

➤ економічне (крадіжки, пошкодження чи знищення одягу та інших особистих речей, вимагання грошей);

➤ сексуальне (у випадках булінгу: принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська та образи сексуального характеру, зйомки у переодягальнях, поширення образливих чуток, сексуальні погрози, жарти); кібербулінг (приниження за допомогою мобільних телефонів, Інтернету, інших електронних пристроїв).

2. Вимоги до політики найму та добору працівників закладу освіти з урахуванням політики запобігання насильству.

Заклад освіти під час прийняття на роботу педагогічних, медичних, психологічних працівників та іншого персоналу, який безпосередньо контактує з дітьми, забезпечує дотримання вимог політики захисту дитини від насильства.

2.1 Усі кандидати на роботу в заклад освіти, що передбачає безпосередню взаємодію з дітьми, повинні:

✓ підписати **заяву про ознайомлення та зобов'язання дотримуватися політики захисту дітей** в закладі освіти;

✓ пройти **інструктаж щодо запобігання насильству та жорстокого поведіння** з дітьми.

✓ пройти **опитування з метою виявлення можливої схильності особи до агресії, насильницької поведінки, жорстокого поведіння.**

2.2 Забороняється до роботи з дітьми не допускати осіб, які:

✓ мають непогашену або зняту судимість за вчинення злочинів проти статевої свободи, життя і здоров'я особи, у сфері обігу наркотиків, жорстокого поводження з дітьми, домашнього насильства;

✓ перебувають у реєстрі осіб, які вчинили домашнє насильство або насильство за ознакою статі;

✓ мають підтвержені випадки професійної непридатності чи грубого порушення етики спілкування з дітьми на попередньому місці роботи.

3. Основні завдання щодо захисту від різних форм насильства та жорстокого поводження в закладах освіти:

➤ здійснення аналізу ситуації у закладі освіти (фізичного та емоційно- психологічного середовища);

➤ вироблення офіційної позиції закладу освіти щодо усіх форм насильства та інформування про неї всіх учасників освітнього процесу;

➤ розроблення правил поведінки для всіх учасників освітнього процесу – учнів, батьків, вчителів та інформування про них;

➤ визначення обов'язків та відповідальності учасників освітнього процесу щодо створення та дотримання безпечної поведінки в закладі освіти;

➤ проведення інструктажів всім працівникам закладу освіти.

➤ розгляд усних та письмових повідомленьщодо виявлення ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною, протягом однієї доби з дня надходження.

Відповідно до ст.30 Закону України «Про освіту» заклади освіти забезпечують на своїх сайтах (у разі їх відсутності - на сайтах своїх засновників) відкритий доступ до публічної інформації та документів, зокрема:

➤ правила поведінки здобувача освіти в закладі освіти;

➤ план заходів унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми в закладі освіти;

➤ форма первинного повідомлення про підозру на випадок насильства щодо дитини;

➤ Програма унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми в ліцеї «Просвіта» ЛМР на 2025/2026 н.р.

➤ контактну інформацію про уповноважену особу, про служби, до яких можна звернутися постраждалим (інформаційний стенд та сайт закладу освіти);

➤ інформацію про проведення виховної роботи та інформаційно-просвітницьких заходів.

Здійснення інформування (на сайтах закладів освіти, шкільних стендах тощо) про цілодобові телефони довіри з питань допомоги жертвам насилля в закладі освіти та сім'ї; Національної гарячої лінії з питань запобігання насильству, Національної дитячої «гарячої лінії», працівника ювенальної превенції територіального органу поліції.

Обов'язкове інформування відповідних органів про випадки, або підозри щодо форм насильства та експлуатації.

Взаємодія з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання всіх видів насильства відповідно до чинного законодавства.

4. Суб'єкти виконання програми:

До реалізації програми унеможливлення насильства в освітньому середовищі залучаються такі суб'єкти:

4.1 Адміністрація закладу освіти:

- ✓ забезпечує впровадження та контроль за реалізацією політики захисту дітей;
- ✓ затверджує план заходів;
- ✓ визначає уповноважену особу/робочу групу з реагування на насильство;
- ✓ організовує підвищення кваліфікації персоналу;
- ✓ взаємодіє з зовнішніми структурами (служби у справах дітей, поліція, тощо).

4.2 Педагогічні працівники:

- ✓ здійснюють первинне виявлення ознак насильства;
- ✓ дотримуються правил реагування згідно з внутрішніми інструкціями;
- ✓ проводять профілактичну та виховну роботу;
- ✓ повідомляють адміністрацію про будь-які підозри на насильство;
- ✓ беруть участь у тематичних тренінгах.

4.3 Практичний психолог / соціальний педагог:

- ✓ проводить індивідуальну та групову роботу з дітьми;
- ✓ надає підтримку постраждалим та вразливим учасникам освітнього процесу;
- ✓ допомагає в розробці механізмів виявлення та профілактики насильства;
- ✓ забезпечує конфіденційність роботи з дітьми;
- ✓ консультує працівників, батьків, учнів.

4.4 Медичний працівник:

- ✓ здійснює фіксацію ознак фізичного насильства (за інформованою згодою);
- ✓ надає першу медичну допомогу в разі потреби;
- ✓ інформує адміністрацію закладу про виявлені ризики для здоров'я дитини.

4.5 Уповноважена особа (координатор із захисту прав дітей):

- ✓ веде документацію (карта реагування, журнал повідомлень);
- ✓ координує діяльність усіх суб'єктів реагування в межах закладу;
- ✓ організовує інформування органів влади (за потреби).

4.6 Батьки / законні представники:

- ✓ несуть відповідальність за виховання дитини;
- ✓ зобов'язані співпрацювати із закладом щодо захисту прав дитини;
- ✓ можуть ініціювати звернення у разі підозри на насильство;
- ✓ отримують консультативну допомогу.

4.7 Учніське самоврядування:

- ✓ бере участь у формуванні культури ненасильства;
- ✓ ініціює та проводить інформаційні кампанії, акції, флешмоби;
- ✓ допомагає у виявленні проблем у шкільному середовищі (скринька довіри, опитування тощо).

4.8 Зовнішні структури, які залучаються:

- ✓ служби у справах дітей — у разі загрози життю/здоров'ю дитини;
- ✓ органи ювенальної превенції — при виявленні ознак правопорушення;
- ✓ центри соціальних служб (центри життестійкості) — для підтримки сімей у складних життєвих обставинах;
- ✓ центри безоплатної правової допомоги — для правового захисту дітей;
- ✓ неурядові організації — для проведення тренінгів, консультацій, супроводу.

5. Організаційна структура реалізації політики:

- ✓ Робоча група із захисту дитини (створюється наказом) включає: заступника директора з НВР (голова), психолога, класного керівника, уповноважену особу, соціального педагога.
- ✓ Координатор програми захисту дітей — відповідальний за зв'язок між усіма суб'єктами.

6. Відповідальність:

Усі працівники закладу освіти, які залучені до реалізації політики захисту дітей, несуть персональну відповідальність за:

- ✓ дотримання вимог цього Положення;
- ✓ своєчасне реагування на випадки (підозру) насильства або жорстокого поводження з дітьми;
- ✓ збереження конфіденційності інформації про постраждалу дитину;
- ✓ недопущення власної поведінки, що може бути розцінена як насильницька, принизлива або образлива;
- ✓ невиконання покладених обов'язків у сфері захисту прав дитини.

5.1 Адміністрація закладу освіти несе відповідальність за:

- ✓ створення безпечного середовища в закладі;
- ✓ призначення відповідальних осіб за реалізацію політики захисту дітей;
- ✓ реагування на звернення працівників, дітей або батьків щодо випадків насильства;
- ✓ взаємодію з відповідними службами та ведення звітності.

5.2. Педагогічні працівники несуть дисциплінарну або адміністративну відповідальність відповідно до законодавства за:

- ✓ умисне приховування інформації про насильство;
- ✓ байдужість або бездіяльність у випадках, коли дитині загрожує небезпека;
- ✓ участь у діях, які можуть становити психологічне, фізичне або інше насильство.

5.3. Практичний психолог, соціальний педагог та інші фахівці несуть відповідальність за:

- ✓ недотримання професійних стандартів роботи з дітьми;
- ✓ ненадання допомоги дитині в ситуації ризику;
- ✓ розголошення конфіденційної інформації без законних підстав.

5.4. Батьки або законні представники несуть відповідальність згідно із законодавством України за:

- ✓ неналежне виконання батьківських обов'язків;
- ✓ застосування щодо дитини будь-яких форм домашнього насильства;

- ✓ перешкоджання діяльності закладу щодо захисту дитини.

5.5. У разі виявлення дій або бездіяльності працівників, що призвели до загрози життю чи здоров'ю дитини, адміністрація зобов'язана:

- ✓ негайно відсторонити працівника (до з'ясування обставин);
- ✓ інформувати відповідні органи: поліцію, службу у справах дітей;
- ✓ здійснити внутрішнє службове розслідування.

6. Прикінцеві положення

6.1. Положення про порядок захисту дітей від різних форм насильства та жорстокого поводження в ліцеї «Просвіта» ЛМР затверджується наказом керівника закладу і є обов'язковими до виконання усіма учасниками освітнього процесу.

6.2. Учасники освітнього процесу мають бути ознайомлені з порядком захисту дітей від різних форм насильства та жорстокого поводження в ліцеї.

Програма запобігання і протидії насильству та жорстокому поведженню з дітьми в ліцеї «Просвіта» ЛМР на 2025/2026 н.р.

1. Мета програми:

Створення безпечного освітнього середовища, вільного від будь-яких форм насильства, з метою збереження життя, здоров'я, честі, гідності, недоторканності та безпеки ліцеїстів.

2. Завдання програми:

- Підвищення обізнаності учасників освітнього процесу про форми насильства та шляхи його попередження.
- Формування навичок ненасильницького спілкування.
- Забезпечення ефективного реагування на випадки насильства.
- Посилення співпраці із суб'єктами соціального захисту дітей.
- Профілактика жорстокого поведження, булінгу, домашнього насильства, цифрової агресії.

3. Напрями реалізації програми:

3.1. Інституційний рівень:

- Забезпечення виконання нормативно-правових актів (Конвенція ООН про права дитини, Закон України «Про освіту», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Національної стратегії захисту прав дитини у сфері юстиції на період до 2028 року, тощо)
- Розроблення та затвердження внутрішніх політик захисту дітей (положення, протоколи реагування, кодекси поведінки).
- Призначення відповідальної особи (координатора) із захисту дітей.
- Регулярний моніторинг безпечності освітнього середовища.

3.2. Освітньо-виховний рівень:

3.2.1 Превентивні (попереджувальні) заходи:

- Затверджено **Положення** закладу щодо запобігання насильству, з урахуванням Типової програми.
- Введені типові форми:
 1. Первинного повідомлення про підозру;
 2. Журналу безпеки або альтернативного способу обліку інцидентів;
 3. Анкетування дітей для анонімного оцінювання безпеки середовища

3.2.2 Виявлення і реагування

- Забезпечені доступні канали повідомлень (телефон, скринька, email, анонімно).
- Повідомлення керівництву розглядаються **протягом одного дня**.
- За потреби – негайне повідомлення поліції та служб у справах дітей, а також батькам, за виключенням випадків, коли вони — потенційні агресори

3.2.3 Проведення уроків, тренінгів, правопросвітницьких заходів:

- «Мої права – моє життя», «Стоп насильству!», «Безпечна поведінка в інтернеті», «Скажи булінгу – ні!»;
- Впровадження просвітницьких програм:

- «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція», «Життя без насильства», «Безпечна школа»;
- Проведення щорічної акції «**16 днів проти насильства**»;
- Тематичні класні години, перегляди та обговорення відео, кейс-методи.

3.3. Психологічна підтримка:

- Робота практичного психолога щодо виявлення дітей із досвідом насильства.
- Індивідуальне консультування дітей та батьків.
- Групова робота щодо формування навичок асертивної поведінки.
- Проведення анкетувань, тестів на виявлення психологічного дискомфорту.

3.4. Взаємодія з батьками:

- Батьківські збори з тем:
 - «Як розпізнати, що дитина страждає від насильства»;
 - «Виховання без крику та фізичних покарань»;
- Інформаційні стенди, онлайн-групи для батьків;
- Поради психолога (розсилки, буклети).

3.5. Міжвідомча співпраця:

- Співпраця з:
 - Службою у справах дітей;
 - Центрами соціальних служб;
 - Поліцією (ювенальною превенцією);
 - Організаціями, які надають допомогу постраждалим (центри життестійкості, тощо.).
- Направлення дітей та сімей до відповідних органів у разі виявлення загроз.

4. Очікувані результати:

- Підвищення рівня безпеки у закладі освіти.
- Зменшення кількості випадків булінгу та насильства.
- Підвищення обізнаності учасників освітнього процесу.
- Сформовані навички ненасильницького спілкування у дітей.

5. Оцінювання ефективності програми:

- Анкетування учасників освітнього процесу (1 раз на рік).
- Звіт відповідальної особи з охорони дитинства.
- Моніторинг звернень, актів реагування, висновків психолога.
- Аналіз профілактичної роботи класних керівників.

6. Відповідальні особи:

- Заступник директора з навчально-виховної роботи - Світлана Ключ
- Практичний психолог – Наталія Климейко
- Соціальний педагог – Роман Шемечко
- Класні керівники
- Координатор із захисту прав дитини

7. Термін реалізації:

Вересень 2025 р. – червень 2026 р

ФОРМА
первинного повідомлення про підозру
на випадок насильства щодо дитини
Ліцею «Просвіта» ЛМР

Дата події або виявлення: _____ 20____ р.

1. Інформація про дитину:

прізвище _____

ім'я _____

по батькові (за наявності): _____

вік дитини: _____

соціальний статус (за потреби):

дитина з інвалідністю;

дитина-сирота;

дитина, позбавлена батьківського піклування;

інше: _____.

2. Інформація про особу, яка повідомляє:

прізвище _____

ім'я _____

по батькові (за наявності): _____

найменування посади: _____

контактний номер телефону: _____.

Опис ситуації: _____

(вказати максимально докладно, що сталося, коли, де, хто був присутній)

3. Інформація про ознаки насильства/поведінку дитини:

тілесні ушкодження;

страх, уникання контакту;

розповіді про образи/тиск;

інше: _____.

4. Інформація про вжиті заходи (на момент заповнення):

поінформовано відповідальну особу закладу;

поінформовано батьків/інших законних представників;

поінформовано службу у справах дітей;

поінформовано уповноважений підрозділ органів Національної поліції;

інше: _____.

(підпис особи, яка заповнює
первинне повідомлення)

(дата)

План заходів
щодо реалізації Типової програми унеможливлення насильства та
жорстокого поводження з дітьми
в ліцеї «Просвіта» ЛМР
на 2025/2026 навчальний рік

№	Захід	Термін виконання	Відповідальні	Примітки
1	Видати наказ про впровадження Положення та Типової програми в закладі	Серпень 2025	Директорка, ЗДВР	Із затвердженням робочої групи
2	Провести навчання для працівників закладу щодо виявлення та реагування на випадки насильства	Вересень – жовтень 2025	Адміністрація, психолог	Інструктажі, тренінги
3	Ознайомити всіх працівників з політикою захисту дитини та взяти письмові зобов'язання	Вересень 2025	Секретар, уповноважена особа	Заяви зберігаються в особових справах
4	Організувати інформування здобувачів освіти про їхні права та способи захисту (класні години, інтерактиви)	Щомісяця	Класні керівники, педагог-організатор	Тематика згідно з віковими особливостями
5	Створити візуальне середовище захисту дитини (плакати, стенди, куточки безпеки, QR-коди)	Вересень– жовтень	ЗДВР, самоврядування	Включити телефони довіри
6	Упровадити «скриньку довіри», анонімну форму звернення для дітей	До жовтня	Психолог, педагог-організатор	Можна з онлайн-альтернативою
7	Провести інформаційну кампанію до	Листопад	Соціальний педагог, ЗДВР	Тематичні заходи, флешмоби

	Європейського дня захисту дітей від сексуальної експлуатації та насильства			
8	Впроваджувати заняття з розвитку емоційного інтелекту, ненасильницького спілкування	Протягом року	Психолог, класні керівники	Згідно з розкладом виховної роботи
9	Регулярно аналізувати поведінкові ризики, виявляти дітей, які можуть бути вразливими до насильства	Постійно	Психолог, соціальний педагог	Конфіденційно, з веденням карт
10	Упровадити механізм реагування: карта реагування, порядок дій, журнал повідомлень	До жовтня	Уповноважена особа	Згідно з додатками до Типової програми
11	Налагодити взаємодію із службами: ювенальна превенція, служба у справах дітей	Протягом року	Адміністрація	Оновити контакти
12	Провести щонайменше одне тренінгове заняття з батьками щодо ненасильницького виховання	Протягом року	Психолог, соціальний педагог	У формі батьківських зустрічей
13	Забезпечити підвищення кваліфікації фахівців із питань захисту дітей, булінгу, медіації	Протягом року	Адміністрація, ЦПРПП	Сертифіковані навчання
14	Проводити моніторинг реалізації політики захисту дітей та складати	Травень – червень	Робоча група, директор	Інформація подається в управління освіти

	підсумковий звіт			